

Külföldi joggyakorlat.

A német Reichsgericht magánjogi gyakorlatából. 1. A Reichsgericht az elővételi joggal terhelt ingatlan tulajdonosát kötelezi, hogy az ingatlant a megfelelően valorizált vételár ellenében az elővételre jogosultnak bocsássa át. Valorizálási kulcsul elfogadja a Reichsgericht indexszámainak arányát. kiindulva az ingatlan tulajdonosa és a harmadik személy között kötött vételügylet napján fennállott árviszonyokból, amelyeket egybe kell vetni a tényleges fizetés napjával. (1924. nov. 12., V. 55/24.)

2. Eladó hosszabb alkudozások után 1923 tavaszán ügyvédje utján záros határidőben leendő vételárfizetésre hivta fel a vevőt, egyuttal perlést helyezett kilátásba. A keresetindítás előtt a vevő elismerte a követelést, de a felmerült ügyvédi költség megfizetését megtagadta. Az eladó egyelőre 1 millió papírmárkát fizetett ügyvédjének, a fennmaradó összeget pedig azáltal védte meg a márka elértéktelenedése ellen, hogy 52 angol font (1 font = 172.000 M.) erejéig fennálló valutatartozássá változtatta át. Ennek és a fizetett 1 millió papírmárkának erejéig perelte a vevőt. A Reichsgericht az alperest marasztalta, hogy a valuta-tartozást német értékben fizesse meg oly összegben, amely a tényleges fizetés napján az 52 angol fontnak megfelel. Az ügyvédi költség a késedelembe esett alperes vétkes magatartása folytán merült fel. Minthogy az alperes semmit sem fizetett, a felperes helyesen járt el, amikor a tartozást ügyvédje részéről egyelőre hitelezette és ügyvédjét a pénz elértéktelenedésétől megóvta. Az utóbbira köteles volt, mert amaz egyébként a fizetési haladékot nem adta volna meg. A tartozásnak valuta-tartozássá való átalakítása tehát az alperes terhére megy, mert az fizetési késedelmének közvetlen következménye volt. (1924. nov. 18. II. 818/23.)

3. Elévülés — *exceptio doli*. Az elévülés tisztán célszerűségi okokra van alapítva és *in ultima analysi* az anyagi igazság elfojtása a jobbiztonság érdekében. Ha az adós rosszhiszemű az elévülés bekövetkezésében, vagy részes abban, hogy a hitelező jogát a határidőn belül nem érvényesítette, az elévülési kifogás ellen a német bírói gyakorlat megadja az *exceptio*, illetve *replicatio doli* kifogását. Az adott esetben a felperes követelését az adóssal fennállott szerelmi viszony okából nem érvényesítette, melynek tartama alatt az adós anyagi támogatást is nyújtott. A támogatás megszüntetése után és az elévülési határidőn túl felperes keresetet indított. A bíróság figyelmen kívül hagyta az elévülést a fenti okokból. A magyar bírói gyakorlatban a munkaadó elévülési kifogásá-

nak helyet adott, noha a kártérítési keresetet a férj balesete miatt az özvegy azért nem indította meg az elévülési időn belül, mert a munkaadó reábizta a gyári kantint, ahonnan később (az elévülési határidőn túl) kimozdította. A német gyakorlat utánzása a benne megnyilvánuló erkölcsi értékek okából nálunk is kívánatos volna. (Reichsgericht 935/23. IV. Jur. Wschrift 33. évf. 1907. 1.)

4. A kényszerhelyzet téves megítélése az eljárás jogellenességét nem zárja ki, de kizárja a vétkességet, ha a fél saját helyzetét felől menthető tévedésben volt.

5. Előre teljesített tartásösszegek a tartás bírói valorizálásakor olyan értékben számolandók el, amely a teljesítés időpontjának megfelel, mert a Treu und Glauben elvei mindkét fél érdekében érvényesülést kívánnak.

6. Végrendeletileg biztosított vételi jog gyakorlása esetén a végrendeletileg megszabott vételárösszeg valorizálandó. Indok: A végrendelező egyik gyermekének biztosította a jogot, hogy az egyik hagyatéki ingatlant meghatározott áron magához válthassa. Az örökhatározó a valóságos (akkori) értékkel biztosította csak ezt a jogot, ez okból a vételár a pénzértékcsökkenés arányában felemelendő. A vételi jog gyakorlása a jogosultra, ha ezt nem tartja megfelelőnek, nem kötelező.

7. Felperes annak idején egy adásvételi szerződésből kifolyólag marasztaló ítéletet kapott alperes ellen 60.000 márka erejéig, mely összeg az ítélet hozatala idején 918 aranymárkát ért. Az ítélet jogerőssé vált. Felperes 1924-ben valorizációs keresetet indított 3500 arany márka iránt, mivel a követelés lejártá idején a 60.000 papírmárka ennyit ért. Az elsőbíróság alperest marasztalta és alperes újabb, a követelés fennállása ellen felhozott kifogásait nem vette figyelembe, mert az előbbi perben az jogerősen el van döntve. A Reichsgericht feloldotta az ítéletet. Az ügyet egészen újból kell tárgyalni, a követelés fennállása nincs jogerősen eldöntve, ez egészen új, külön jogalapu per. Felperes ugyan felhozta, hogy ily módon a valorizáció címén minden régi per újból felbolygatható, de ez kevésbé rossz, mintha alperes egy régen előtte jelentéktelen perben hozott ítélet alapján a valorizáció folytán nagyjelentőségűvé váló perben a lelkiismeretes és alapos védekezéstől el lenne zárva. A német gyakorlatban azóta több hasonló döntés található.

Az ítélet kétségtelenül a merev jogerő-tanba ütközik, mert az előbbi ítélet a követelés fennállására nézve a felek között „jogot” alkot, de mivel a jogerő tisztán célszerűségi kérdés, ennél fogva joggal hivatkozik a Reichsgericht egy fontosabb célszerűségi szempontra a konkrét esetben és mellőzi az elméleti tétel alkalmazását.